

336/1

KISWAHILI

Karatasi ya Kwanza

2024

Saa 2

PRE MOCK EXAMINATION

UGANDA LOWER SECONDARY CERTIFICATE OF EDUCATION. (U.L.S.C.E)

KISWAHILI

Karatasi Ya Kwanza

Insha Na Ufupisho

MAAGIZO:

Karatasi hii ina sehemu mbili, A na B.

Jibu maswali mawili kwa jumla.

Katika sehemu A kuna maswali 2. Chagua swali moja.

Sehemu B ni ya lazima.

SEHEMU A

Ama

1. Wanakijiji wa ‘Machafu’ ni watu ambao wamepuuzia afya. Hawasafishi nyumba zao, hawajali kusafisha ua, kusafisha nguo na miili yao. Kadhalika baadhi ya wengine hawana vyoo na hata walionavyo ni vichafu. Madhara yake yamekua mlipuko wa ugonjwa wa kipindupindu na kuhara damu. Eleza jinsi unavyoweza kudumisha usafi nyumbani na kujizuia kuambukizwa magonjwa yanayosababishwa na na uchafu.

Au

2. Nchini Uganda kumekua na sehemu mbalimbali ambazo zimekumbwa na majanga tofauti kama vile maporomoko ya ardhi na mafuriko ambayo yameleta hasara kubwa kwa wanajamii. Andika ushauri kwa wizara inayoshughulikia majanga nchini ukipendekeza namna ya kukabiliana na majanga hayo

SEHEMU B

UFUPISHO

3. Kwa kutumia maneno yasiyozidi **70** eleza umuhimu wa simu kama ilivoelezwa katika taarifa.

Simu ni chombo kinachomwezesha mtu kuwasiliana na mtu au watu wengine. Simu ni chombo muhimu sana kwa mawasiliano na hutumiwa na watu wengi sana duniani. Kila mtu mdogo kwa mkubwa, anaweza kutumia simu. Simu hutumiwa kwa njia tofautitofauti. Watu wanaotumia simu kwa njia nzuri hufaidika sana katika kurahisisha mawasiliano.

Wafanyibiashara wengi hutumia simu ili kuwasiliana na wateja wao jambo ambalo hurahisisha kazii yao. Pia watu wengi hutumia simu zao kuingia kwenye mtandao ili kutafuta soko la bidhaa zao. Wanafunzi wanapokua shuleni hutumia simu kujuliana hali na wazazi wao. Vilevile, wanafunzi wanaweza kutumia simu kutafuta mtandaoni ujumbe na maarifa ya kimasomo.

Zaidi ya haya, simu hutumiwa kuunganisha watu na hata katika usafiri kwa kutumia programu tumikizi kama vile *Uber*. Simu za kisasa hutumiwa kupiga picha, kunasa video na hata kufanya mabadilisho ya pesa. Mabadilisho ya pesa ndiyo njia kuu ya kisasa ambayo simu imeleta manufaa zaidi. Hii ni kupitia kwa njia ya MPESA. Mbali na hayo, kuna matumizi mabaya ya simu. Baadhi ya wazazi na walezi wa watoto wachanga huwapa watoto hawa simu kuzichezea ili kuwatuliza wanapolia au wasiwasumbue wazazi hao wanapofanya kazi zao. Jambo hilo si nzuri kwasababu simu husababisha magonjwa fulani yanayotokana na kukaribiana na mwili wa mtoto kwa muda mrefu.

Pia simu husababisha ugomvi kulingana na jinsi zinavyotumiwa. Kwa mfano, katika familia, mke au mume hutumia simu kuweka siri zao au kuwasiliana kwa siri, jambo ambalo limesababisha matatizo katika familia nyingi. Ni rahisi kubeba simu na kwahivyo watu wengi kama vile wanafunzi wa shule za msingi na za upili ambao hawastahili kuwa na simu shuleni huzificha na kuingia nazo shuleni. Wanafuzi hawa mara nyingi hutumia simu vibaya kama vile kutazama video mbaya pamoja na kufanya mawasiliano yasiyofaa. Jambo hili husababisha wanafunzi kukosa nidhamu na pia kuharibu muda wao badala ya kusoma. Watu hutumia simu kupanga mipango mabaya kama vile kuiba, kuua na kuwadanganya wenzao.

Simu ni chombo kizuri sana na kinafaa kutumiwa kwa njia zinazofaa bali si kwa njia mbaya au kutekeleza uhalifu.

Kila la kheri

Kiswahili leo Kiswahili kesho